

slovensko
ljudsko
gledališče
celje

lepa vida

Lepa Vida

Režija	Mile Korun
Scena in kostumi	Meta Hočevarjeva
Dramaturg	Igor Lampret
Lektor	Majda Križajeva
Skladatelj pesmi	Darijan Božič
Korepetitor	Miro Podjed

Lepa Vida	Anica Kumrova
Njena mati	Jana Šmidova
Poljanec,	
bolan študent	Janez Bermež
Mrva,	
zapit pisar	Bogomir Veras
Dioniz,	
petnajstleten	
študent	Janez Starina
Damjan,	
star delavec	Pavle Jeršin
Dolinar,	
mlad posestnik	Miro Podjed
Milena	Ljerka Belakova
Zdravnik	Sandi Krošl
Študenta	Borut Alujevič
	Matjaž Arsenjuk
Svatje	Nada Božičeva
	Milada Kalezičeva
	Marjanca Krošlova
	Mija Mencejeva
	Jadranka Tomažičeva
	Zvone Agrež
	Bruno Baranovič
	Peter Boštjančič
	Drago Kastelic
	Jože Pristov

Vodja predstave Sava Subotič – Šepetalka
 Tonka Orešnik – Ton Stanko Jost –
 Tehnično vodstvo in razsvetljava Bogo Les
 – Frizerska dela Vera Pristov – Slikarska
 dela Ivan Dečman – Odrski mojster Vili Ko-
 rošec – Krojaška dela pod vodstvom Joži-
 ce Hrenove in Emila Gregorna

ivan cankar

LEPA WIDA

e celje - sezona 1979-80

»Lepa Vida«, zadnji v vrsti Cankarjevih odrskih tekstov, je kljub večkratnim zgodnejšim pisateljevim napovedim dozorela šele po »Hlapcih«, zato jo kljub njeni delni notranji nekoherentnosti lahko pojmujejo kot rezultat Jermanove drame.

Kakor vsaka Cankarjeva dramska stvaritev je tudi »Lepa Vida« izdelana po že utemeljenem principu dveh polov, dveh zvrsti antinomičnih življenjskih praks in načel. Vendar opažamo za razliko od drugih tekstov eno dramaturško značilnost, ki je lastna samo pričujoči drami: Tisto življenjsko načelo, oziroma življenjska praksa, ki jo Cankar pojmuje kot moralno, socialno ali eksistencialno negativiteto, kot nemožnost, v Vidi ni platforma, iz katere bi arhitektura drame rasla, pač pa je nekakšno dopolnilo, ali bolje, ilustracija že trdno definirane ene in edine, osnovne resnice življenja. Z drugo besedo, Dolinarjev dom – posvetno, tostransko življenje prihaja v dramo kot dodatno pojasnilo in z osnovnim dogajanjem, umiranjem v – recimo temu Cukrarni, kolikor ta pomeni drugi pol – nima aktivne zveze.

Kot prvo značilnost torej lahko ugotovimo, da je konflikt, ki smo ga zasledili že v »Romantičnih dušah« – konflikt med stvarnim, tostranskim, materialnim, čutnim življenjem in neko višjo vrednoto-bistvom, skratka, neko transcendentalno dimenzijo po »Hlapcih« razpadel in ne more več stopiti v strukturo dramskega loka.

Če skušamo biti dosledni v svojem postopku, moramo znova najprej analizirati tostranski svet, svet interesa, ugodja, svet **obstoja**, ki je pri Cankarju sicer v vseh tekstih požel toliko radikalne kritike.

Tudi v »Lepi Vidi« je ta svet kot tudi njegov nasprotni pol opredeljen socialno. Dolinarjev dom je meščanski dom, je vila nad jezerom, označujeta ga blaginja in ugodje.

Vendar je ta poteza hkrati tudi zadnja, ki veže Dolinarjev dom z Mlakarjevimi, Rudovim ali Grozdovim. V tem toplem, lepem in bogatem gnezdu, v tem »paradižu« se godi drama posebne vrste.

»Paradiž« sam je ustrojen po logiki, ki jo izpoveduje Zdravnik: »Kako klavern je človek, bolj klavern od živali in rastline: sram

ga je življenja! Dihne, recimo, petnajstkrat v minuti, pa se vprašuje strahoma in zmeraj na kesanje pripravljen: »Ali sem Bogu dopadljivo dihnil? Dihaj, kakor ti je dano, pa nič ne vprašuj!«

Obstoj je to pot fizičen obstoj, je bivanje, ki je samo sebi zadostno in samo s sabo identično in ne potrebuje nikakršnega globljega pojasnila, ne globlje utemeljitve. Zdravnik: »Mnogo ljudi sem videl; najbolj pošteni, najbolj plemeniti, najbolj človeški so tisti, ki ne vedo, kaj je kesanje, kaj so sanje, kaj je hrepenenje, tisti, ki žive lepo in veselo pod božjim soncem, kakor žival in kakor rastlina.«

Citat skoraj dobesedno ponavlja Hvastjevo misel o drevesu, iz »Hlapcev« in tudi utemeljitev je sorodna:

Zdravnik: »Sanje so škodljive; človek izgubi veselje do vsakdanjega kruha in razum za vsakdanje sladkosti. Vsak trenutek hrepenenja je ukraden življenju, je izgubljen, zavržen.«

Zdi se, kakor da je kategorija bivanja »kakor žival in kakor rastlina«, ki je zaključila Jermanovo dramo, v Zdravnikovih besedah dobila svojo apologetsko formo, da se je uveljavila kot preskušena in to pot pač nesporna forma življenja, saj je »veselje do vsakdanjega kruha« očitno najbolj smotrna in edina veljavna varianta, če govorimo o polu, ki smo ga imenovali obstoj.

Bogati Dolinar v »Lepi Vidi« pa je bolan in bolan od hrepenenja. Obstoj, kakršnega mu priporoča Zdravnik, zanj nima pomena: Dolinar: »Bolani sem, resnično... ali bolj se bojim zdravja nego smrti. Zdravje bi bilo življenje v nižinah, bil bi kolovoz... Moj bog, kako živimo!«

Kaj je tisto, kar Dolinarju zbuja večji strah pred zdravjem kakor pred smrtjo?

Dolinar: »Drugače ne more biti, ne sme biti: nekje je drugo življenje, kjerkoli; plemenitejše, večje, spoznanja polno življenje, nič podobno temu trudnemu, slepemu, zehajočemu umiranju, ki je zdaj naš delež! Jaz verujem v to drugo življenje – odkod drugače hrepenenje po njem, hrepenenje po smrti, po osvobojenju iz te žalostne ječe!«

Dolinarjevo hrepenenje po smrti, ki je doživetje, slajše in pretresljivejše od ljubezni same, je mogoče razumeti kot del Cankarjevega dokaznega postopka, ki nas uvaja v

»Cukrarno« in logiko ljudi, ki tam živijo, oziroma umirajo. Dolinar sam namreč, kakor je hudo bolan, se ob srečanju z Mileno premisli in se preseli iz Vidinega objekta v njen objem.

Na Milenine besede: »Kaj je za tistim črnim zagrinjalom, ki jih toliko vzdihuje tam z adaj? In zaželelo se mi je, da bi ga odgrnila narahlo, prav narahlo, da bi pogledala in zbežala. Zdaj sem pogledala, pa sem vide-la, Bog se usmili, samo starost in bolezen in smrt. Če je to vsa sladkost hrepenenja, nebesa, ne dajte mi ga!«

Dolinar sicer odgovarja: »Meni so ga dala v obili in preobili meri!«

Vendar ji že dve repliki pozneje zagotavlja: Milena: »Časih se mi je zdelo, da te slišim – tvoje misli so trkale na moje okno.«

Dolinar: »Vsako noč, Milena!«

Dolinar je sicer zapisan hrepenenju, bolan je in stremlje po absolutnem (po smrti), vendar očitno ne v celoti in ne do kraja. Na Mileno, na pozemsko življenje misli vsako noč in si vsako noč želi tostranskega bivanja, se pravi tistega, ki ga zagovarja zdravnik.

Vida njegovo razdvojenost razume, zato ga odvrne od sebe:

Vida: »O, ti ubogi, ti otrok sonca in pomladi, kako sem bila žalostna zaradi tebe! Kod si hodil, kam si se izgubil?... Zdaj pa misli, da sanj ni več, da je veselo jutro, polno luči in pesmi... in da nikoli ni bilo tiste noči in da nikoli ni bilo mene...«

Dolinar je otrok sonca, tostranskega, posvetnega življenja, zato mu je pot v svet hrepenenja zaprta. Sanj ni več.

Ostane v svetu »luči in sonca«, se pravi, v svetu, ki smo ga označili kot svet obstoja, in ki ga je Dolinar sam – v hrepenenjski fazi – označil kot »zehajoče umiranje.« Svet »luči in sonca« Vida označuje takole:

»V deželi sem bila, kjer ni ne bridkosti, ne hrepenenja. Tam ne pijo veselja, kakor žlahtno vino iz zlatega keliha bridkosti. Tam je začaran paradiž. Sonce sveti samo sebi, cvetje je okamenelo, pesmi so neme, beseda je mraz, od kamna so lica, roke ledene...«

Čeprav je pričujoča Cankarjeva karakterizacija negativnega pola najmilejša, saj ne uporablja nikakršnih besed moralne ali socialne obsodbe, je hkrati najostrejša in najbolj uničujoča. Svet obstoja in interesa je postal neeksistenten, brez smisla, brez smotra, fizična panorama, za katero lahko ugotovimo samo to, da je. V okviru te panorame je tudi človek »od kamna«, se pravi, je samo kolikor je del panorame, in očitno je, da v svetu »luči in sonca« kot človek sploh obstajati ne more, skratka, svet »kruha«, če uporabimo pojem iz Hlapcev, je mrtev kakor pokrajina na luni, kakor kartezijanska dimenzija razsežnosti, nedostopen je človekovemu življenju in še posebej človekovi smrti,

Zdaj razumemo, zakaj je Cankarju ekskurz v vilo ob jezeru oziroma srečanje z Dolinarjem potrebno. Čeprav ne tvori več dramaturškega konflikta, pa pomeni eksplikacijo drugega pola, ki ga je Cankar to pot pomaknil povsem kot samostojnega v ospredje in mu dal poglobljeno veljavo.

Našo misel nam potrjuje vrsta izjav Vide same.

Vida: »O dragi, kako bi na pot z menoj, ko tej poti nikoli ni konca? Zahrepenelo se mi je, da bi videla, kakšno je življenje v soncu. Luč je in radost, bajka in paradiz. Meni pa se je v soncu preveč bleščalo, ob veseli pesmi je bilo žalostno moje srce, žalostno od hrepenenja, ki ne ve ne kod, ne kam. . . o, tako žalostno, da sem prejkotala vso vročo, pusto noč, ves dolgi, svetli dan. . . Če bi hrepenenja ne bilo v mojem srcu, bi umrlo to srce; v paradizu samem bi umrlo. . .«

V »paradizu« je Vida trpela, trpela pa je prav zato, ker je živela v svetu »sonca in luči«, zakaj edina pot do veselja je »zlati kelih bridkosti«. Trpljenje je torej tista človekova temeljna eksistencialna situacija, ki šele omogoči, da se resnična človečnost odpre, bridkost je pot, je nujen in neobhoden pogoj, da se človečnost realizira.

Tako dobimo novo kvalifikacijo Cankarjeve temeljne antinomije, ki seže to pot do zadnjih možnih kategorij: smrti nasproti življenju.

Hrepenenje definira Cankar stopnjema: Za Vido je hrepenenje:

Vida: »Paradiz ni moj dom, pot je moj dom.«

Hrepenenje žene človeka na pot, po tej poti, ki se zdi, kakor da bi bila oblikovana spiralno, pa hodijo ljudje na različnih nivojih.

Poljanec: »Veter je bil list odtrgal ter ga zalučil v reko; list gre dalje, zmirom dalje, dalje, blagor mu! . . . List se je bil spustil v tolmun, pod vrbe, tam se ziblje, trepeče, ne more nikamor, val ga nosi od brega k bregu, brez cilja. . .«

Pot, kakršna se odpira Poljancu, je brez cilja, hrepenenje je temna in neopredeljena moč, ki žene človeka brez prestanka naprej, ali »od brega k bregu« ali v kolobarju, skratka, moč, ki kot skrivnosten nagon človeka definira kot človečnost.

Podobno je Damjanovo premišljevanje: Damjan: »Človek se ziblje, kakor jadrnica na valovih, kadar vetra ni. Ziblje se, ne priziblje se nikamor. Sam Bog nebeški vеди, kaj je v njegovi krvi.«

Ostreje in jasneje definira situacijo Mrva: »Vse kar smo počeli, je bila neumna in smešna komedija. Vse naše dolgočasno sanjarjenje – komedija. Jokavo hrepenenje, iz lenobe porojeno – komedija! Idealizem iz lakote porojen – komedija! Kaj je resnica? Resnica so te vlažne, črne stene, resnica je ta ječa, ki nam ni uklenila samo telesa, temveč tudi srce in misel, resnica je naša čisto živinska lakot po kosu belega kruha in po žarku belega sonca. . . in resnica je naš strah pred smrtjo in strahopetnost pred samomorom. . .«

Očitno so vsi trije – Poljanec, Damjan in Mrva razočarani in nesrečni možje, ki so od življenja pričakovali uresničenje svojih sanj, pa so dognali, da so tavalj v prazno. Vendar, odkod to razočaranje, ta življenjski poraz?

Mrva: »Kako lepo in bogato je življenje! . . . Kako čisti in blagi so ljudje, če jih gledaš s čistim in blagim očesom! . . . Pa iztegni roko – pest je prazna! Daj sosedu besedo – pljune ti nanjo! Kaj je torej zlagana vsa tista sijajna lepota, ki sem jo gledal z očmi svoje duše? In je bila v meni le kakor usmiljena božja tolažba, da bi ne videl strašnega življenja, v katerem živim s tem svojim resničnim telesom?«

Resnica življenja, ki ga človek živi s tem svojim resničnim telesom je strašna, vendar pod pogojem, če gleda življenje »z očmi

svoje duše«, ali, če ponovimo sklepne misli ob Jermanovi usodi, kadar skuša združiti smisel, smoter, se pravi resnico, dobroto in lepoto z obstojem, Trpljenje kot prag, ki omogoči človeku pot k resnici, v življenje, je torej prav v tem, da človek doživi razkol med sabo in svetom, oziroma točneje, če uporabimo kar Cankarjeve besede, med »dušo« in med »telesom«.

Ni treba poudarjati, da gre za dovolj dosledno izpeljano koncepcijo, ki smo jo srečali že v »Romantičnih dušah« (a le v ideološki, neorganski formi), v »Lepi Vidi« pa naletimo nanjo kot zaključni akord tiste smeri Cankarjevih junakov, ki se je začela z Mlakarjem. »Duša« in »telo« postaneta dva raznorodna, celo več, kontradiktorna, med sabo izključujoča se principa.

Obstoj je strašen, je »umiranje«, če ga gledamo z očmi svoje duše. Duša je merilo za naš obstoj, v njenih očeh se obstoj zrcali, z njenimi očmi skušamo dati obstoju smisel in lepoto.

Kot pa smo ugotovili, je življenje »pot«, se pravi, osnovna lastnost duše je, da je »na poti«. In dalje smo ugotovili, da ta pot ni nekaj linearnega, pač pa se dogaja stopnjevanje, z drugo besedo, je pot, po kateri sestopamo vse globlje v svojem spoznanju, kako se človekovo poskušanje, vtisniti vsebino hrepenenja, se pravi tisto svetlobo, ki živi v duši, »resničnemu«, telesnemu svetu, kjer človek obstaja. Damjan tava iz Amerike in nazaj in s časom ugotovi, da je njegovo potovanje brez konca. Poljanec se giblje, kakor list v tolmunu »od brega do brega« in umiraje ugotovi, da je bilo te vrste popotovanje brez haska. Mrva je hrepenel, bil je idealist in je nazadnje spoznal resnico. Pot, po kateri nas vodi hrepenenje, je trnova pot, zakaj kaže nam »sijano lepoto«. Vendar to ni sijajna lepota, ki sega ven in preko našega obstoja, kot nekakšna svetla – ali mračna – čustvena spremljava. Njena značilnost je v tem, da je tesno, neobhodno in takorekoč po naravi stvari vezana na naš obstoj in se nam razodeva kot edino veljavna možnost zgolj znotraj našega obstoja. Skratka, človek ne more hrepeneti – recimo temu – na sploh, kot Dolinar. Hrepeni lahko samo v okviru svojega konkretnega izkušenskega in spoznavnega sveta. In samo v okviru izkušnje prihaja do postopnega spoznanja, da je

obstoje z bivanjem združiti nemogoče. Prav to doživetje, ta nenehni, vztrajni, vere in upanja polni napor, ki ga vse bolj obremenjuje spoznanje, da je prizadevanje zaradi narave stvari same brez konca, prav to doživetje je potrebno, da se človeku odkrije pravi pomen in tudi ustroj njegovega početja.

Dioniz: »... Lepa Vida je stala ob oknu in je gledala na morje in njene solze so kapale v morje. Takrat je potrkalo na njeno srce, reklo je pred durmi njenega srca: »Kadar bo tvoja žalost največja, pobegni iz zlate ječe, vrata bodo odprta in ladja bo pripravljena.«

Mrva: »Žalosti je bilo veliko, trpljenja še več, ali vse to je le kelih za poslednje veselje.«

Poljanec: »O, bratje, z vedrim licem, s čistim očesom na pot ... roka božja bo odprla srce in v srcu bo roža čudotvorna ... Ali dodeljena bo tudi meni, bratje, tudi nam vsem, ki smo jo verno iskali in je nismo spoznali. Zaradi trpljenja nam bo dodeljena ob poslednji uri. Kar smo trpeli, ni izgubljeno. Slabi smo bili, in plahi, razjedeni od trepetajočega hrepenenja. Ali izgubljen ni noben samotni vzdih, tudi solza slabotnega ni izgubljena.«

»Kadar bo žalost največja«, se bodo vrata odprla in »ladja bo pripravljena«. Trpljenje je torej z ene strani prag, preko katerega stopamo v človekovo avtentično eksistenco, po drugi strani pa je očitno še nekaj več: Je tudi pot do smotra, ali še točneje, je tista edina človekova možnost, ki privede do rezultata, do izpolnitve.

To poglavje si moramo ogledati nekoliko podrobneje, saj Cankar sam ne daje, ne more in noče dati nekih enosmiselnih in zgolj linearnih definicij.

Še najbolj se približamo neki trdnejši opredelitvi z Mrvinimi besedami:

»Zdajle, recimo, bi se lahko smejal in bi rekel: kaj mi je ona (Vida), kaj sem jaz nji? Pa bi zatislil oči in vse bi zavpilo v meni: Ona ti je življenje! Kar je bilo kdaj v tebi lepega, dobrega, plemenitega – vse ti je ona! Hrepenenje in cilj – oboje ti je ona!«

Gre za dve kategoriji: Hrepenenje in cilj, oziroma, če to prevedemo v pojme, ki smo jih vzpostavili v našem premišljevanju, gre za pot in smoter.

Kot pot smo hrepenenje že poskušali definirati. Na tem nivoju je svet smisla nemogoče združiti z obstojem v stvarnem svetu. Človek je razpet med svoje sanje in stvarno skušnjo in rezultat njegovih prizadevanj, vtisniti svoj vrednostni sistem stvarnemu svetu je spoznanje, da tako ravnanje »nima konca«. Vendar je prav ta situacija edina, ki omogoča človeško življenje: nenehno transcendiranje znotraj empiričnega, »telesnega« sveta. Ta nenehni napor je hkrati pogoj, da je človek resničen, je torej, rečemo lahko, ontološka kategorija, saj gre za posebno vrsto bivanja: za človekovo bivanje. Če se še enkrat spomnimo, kako smo definirali v okviru hrepenenjskega kompleksa pojma življenja in smrti – v skladu z Dolinarjevim domom: (smrt kot obstoj in življenje kot transcendiranje obstoja skozi hrepenenje) tedaj moramo ugotoviti, da je človekovo bivanje ali rečimo bivanje na način človeka samo v sebi apriori tragičen razkol: Gre za združevanje življenja in smrti, ki ga človek z naporom, trpljenjem in porazi živi nenehno, vsak trenutek svojega bivanja. To združevanje imenujemo lahko s Cankarjevo besedo »pot«. Pot je človekovo apriorno in nereduktibilno vztrajanje v mejni situaciji, kjer sta si v nenehnem konfliktu njegov obstoj in njegovo transcendiranje obstoja.

Pri tem moramo ugotoviti še nekaj: To, kar se v Cankarjevem duhovnem svetu ves čas pojavlja kot v temelju polariziran svet, ki ga človek skuša združiti v enoto, naj bo to v Mlakarjevi varianti, da Mlakar ukine svet laži in koristi s tem, da se sam vzpostavi nadmočna resnica o tem svetu, ali pa Ščukina varianta, ko Ščuka ukine moralno in idejno razlomljeni svet Grozdove srenje s tem, da vzpostavi nov socialni razred, ki je čist, avtentičen in celovit, ali, ko Maks zanika Kantorjev svet institucionaliziranega nasilja z revolucionarno mislijo ali ko Jerman odkrije, da »so pod suknjo ljudje« in zahteva, da ti vzpostavijo nov, nehlapčevski, svoboden in suveren svet, to isto se pojavlja tudi v »Lepi Vidi«. Le da v tem zadnjem Cankarjevem tekstu ne gre več za neko dokončno (dosegljivo ali nedosegljivo) rešitev, pač pa gre za povezovanje obeh nasprotujočih si principov v novi varianti, ki jo označuje toliko tesna povezanost obeh polov, kolikor apriorna nemož-

nost, da bi prišlo med njima do skladja, ravnovesja ali celo zlitja.

To je hrepenenje, ki zanj najbolj veljajo Mrvine besede:

»O, bratje, težko je! Bog je dal človeku hrepenenje, za cilj pa ga je ukani. Pokazal je hromcu strmo pot: na, hodi! – berglje pa mu ni dal ...«

Obstaja pa tudi druga varianta, namreč hrepenenje kot cilj. Sodim, da mu je treba posvetiti našo pozornost, zakaj očitno je, da trpljenje ni brez haska in človeška trnova in muke polna pot ne brez plačila. Tako vsaj nam kažejo Poljančeve in Vidine besede, ki smo jih navedli nekoliko više.

Trpljenje je rezultat človekovega neuspešnega truda, da bi združil obstoj in transcendenco. Ker pa nobena solza, kot sodi Cankar, ni zama, lahko trdimo, da se človek v trpljenju izčiščuje, dozoreva, poglablja, da je trpljenje način, ko vse bolj prihaja s pozicij obstoja na pozicije transcendence, skratka, se vse bolj konstituira kot čista človečnost. Očitno, tako razberemo iz Cankarjeve misli, čiste človečnosti torej ni mogoče niti dojeti niti realizirati na mah, treba je, da dozoreva in se odkriva, oziroma odpira v dolgem in tragičnem procesu. Šele, ko je »žalost največja«, človek zasluži svojo rešitev, v trenutku, ko se mu obstoj in transcendenca nepreklicno razideta.

Z drugo besedo, kadar se človek lahko po dolgi poti, ki jo je opravil v razočaranju, trpljenju in bedi, neposredno odpre metafizični občosti, ki pravzaprav tvori njegovo bistvo, se pravi, njegovo »dušo«.

V tem trenutku se pot ustavi:

Poljanec: »Kakor da bi stal na visoki gori, v soncu vse – in vsenaokoli vesoljnost, večnost, jaz sam večni ... O brat, in hrepenenja ni več, vse je dopolnjeno ...«

A hkrati je to tudi Poljančeva smrtna vizija. Sorodno vizijo ima Mrva, sorodno Dioniz, sorodno Damjan. Pot se konča, ko se pola razideta, to pa se očitno zgodi sočasno s prenehanjem fizičnega obstoja, s smrtjo. V končni konsekvenci lahko predpostavljamo, da je hrepenenje po lepem in plemenitem pravzaprav tudi težnja po smrti, oziroma točneje, težnja po ukinitvi, prenehanju obstoja, zakaj šele v tem trenutku je mogoče doseči absolutno:

Poljanec: »Kakor da bi stal na visoki gori,

v soncu ves – in vsenaokoli vesoljnost, večnost, jaz sam večen. Tal ni pod nogami, telesa ni.«

Ali pa:

Damjan: »Kam drugače, nego v smrt? Napravi se po katerikoli poti, na koncu je grob.«

Poljanec: »Vstajenje in poveličanje.«

Dokončno realizacijo doživi človek v smrti, šele v tem trenutku v celoti prevlada težnja po transcendentalni metafizični občosti, ki ga je vodila. Vendar – in to sodim, da je temeljna karakteristika Cankarjevega hrepenenja – ne gre za Dolinarjevo hrepenenje kot neaktivno bolezen, pač pa za hrepenenje, ki vodi človeka v njegovem obstoju po vseh stopnjah sestopanja do zadnje; zakaj le pot je pogoj, da je cilj dosežen.

Vida: »Sonce sije, svate pozdravlja!«

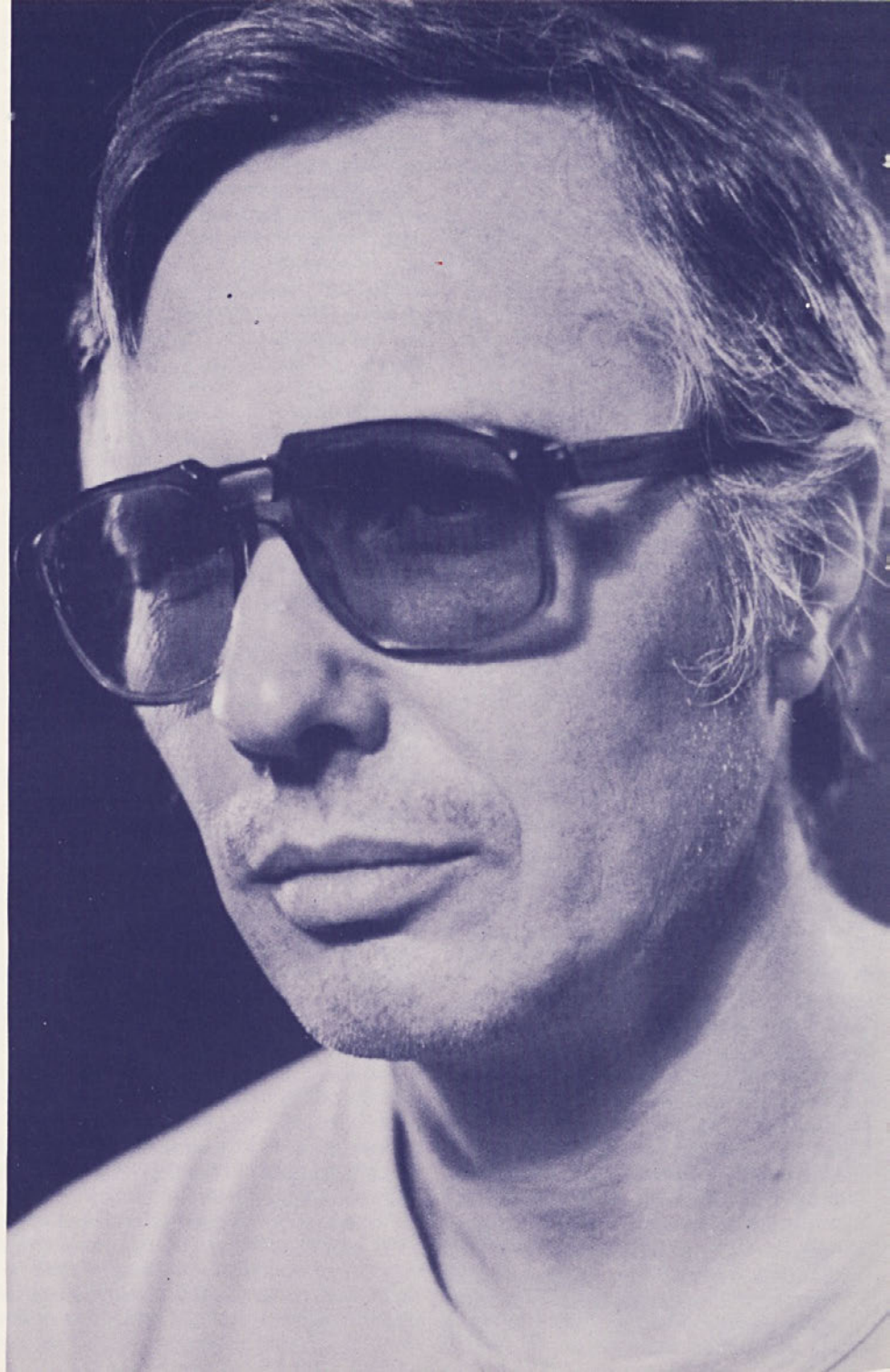
Dioniz: »Ni okamenelo!«

Poljanec: »Iz noči je porojeno!«

Dioniz: »Ne mudite se, svatje, hitimo v pomlad! ...«

Resnično sonce, tisto, ki »ni okamenelo«, je, tako razumemo Cankarjevo poanto v »Lepi Vidi«, lahko resnično samo, če je porojeno iz noči, se pravi trpljenja, se pravi, poti.

Primož Kozak

Stane Potisk je s prvim junijem tega leta prevzel upravniške posle SLG Celje. Njegova vrnitev v celjsko gledališko hišo v vlogi upravnika kajpak ne izključuje priložnosti, da se bomo na našem odru srečavali s Stanetom Potiskom kot nepogrešljivim igralcem, na katerega nas vežejo spomini na lepe igralske ustvaritve. Rodil se je 7. XI. 1937 v Hotinji vasi, klasično gimnazijo je obiskoval v Mariboru, na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo pa se je vpisal v oddelek za dramsko igro. Od 1960. leta je bil v angažmajih v Drami SNG Maribor in SLG Celje in iz tega mariborsko-celjskega obdobja naštejmo nekaj odrskih postav. Vojak v Dorstovi »Ženi pred obzidjem«, Andri v Frischevi »Andorri«, Župnik v Cankarjevih »Hlapcih«, Friderik v Župančičevi »Veroniki Deseniški«, Kreon v Sofoklovi »Antigoni«, Lorenzaccio v istoimenskem delu de Musseta, Kalander v Partljičevi komediji »Ščuke pa ni«, Scarpio in Chateaubriand v »Tosci«, v Mariboru Fant v Kohoutovi »Mački na tračnicah«, Poljanec v Cankarjevi »Lepi Vidi«, Ariel v Shakespearovem »Viharju«, Henri v Anouilhovi »Kaznovani ljubezni«, in nazadnje Deseti brat v Inkretovi priredbi.

Prevajalsko delo Staneta Potiska se pretežno naslanja na francosko jezikovno področje. Drame: Anouilhova »Evridika«, Jarryjev »Ubu kralj«, Geneta »Poostreni nadzor«, Vercorsa »Zoo« in druge. Romani: Biografije o Rembrandtu in Beethovnu, Mohrtov Ujetnik morja, Kratko kakor vzdih Anne Philippe in drugi. Kot režiser je asistiral pri Moskalyku, Žižku, Križaju in Kisslingerju.

Na novem delovnem mestu mu želimo kar največ sreče in uspehov!

Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča Celje. Sezona 1979-80, št. 3. Ivan Cankar: Lepa Vida. Predstavniki upravnik Stane Potisk. Umetniški vodja Igor Lampret. Urednik Janez Žmavc. Fotografije Viktor Berk. Naklada 1200 izvodov. Tisk Cinkarna Celje. Design Domjan, Počivašek.

Anton Pavlovič Čehov: Tri sestre. Režija Vida Ognjenović. Na sliki Janez Bermež, Ljerka Belakova, Jože Pristov, Jadranka Tomažičeva, Janez Starina, Anica Kumrova. Premiera 29. IX. 1978.

Rainer Hachfeld: Žmurkovi otroci. Režija Janez Pipan. Na sliki Matjaž Arsenjuk, Jadranka Tomažičeva, Bogomir Veras, Janez Starina, Borut Alujevič, Marjanca Krošlova. Premiera 30. X. 1978.

Edward Albee: Zgodba o živalskem vrtu. Pod mentorstvom režiserja Francija Križaja. Bogomir Veras in Janez Starina. Premiera 24. XI. 1978.

Janez Žmavc: Pindarova Oda. Režija Franci Križaj. Na sliki Miro Podjed, Anica Kumrova, Milada Kalezičeva in Zvone Agrež. Premiera 8. XII. 1978.

Nikolaj Vasiljevič Gogolj: Ženitev. Režija Dušan Mlakar. Na sliki Pavle Jeršin, Jana Šmidova, Jože Pristov, Janez Starina, Mija Mencejeva, Sandi Krošl in Nada Božičeva. Premiera 12. I. 1979.

Milica Novkovič. Kamen za pod glavo. Režija Franci Križaj. Na sliki Miro Podjed, Bruno Baranovič, Ljerka Belakova, Marjanca Krošlova, Peter Boštjančič. Premiera 23. II. 1979.

Anonimni avtor: Mojster Arden. Režija Dino Radojevič. Na sliki Janez Bermež, Anica Kumrova, Jože Pristov, Jadranka Tomažičeva, Bogomir Veras. Premiera 11. V. 1979.

